

УДК 631.173

*Н. В. Добіжа,
к. е. н., доцент кафедри „Фінанси і кредит”
Вінницького інституту економіки ТНЕУ*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ТЕХНІЧНІ РЕСУРСИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

У статті розглянуто теоретичні, методологічні аспекти формування механізму сутності товарно-грошових відносин через систему попиту і пропозиції на технічні ресурси та визначення факторів, які впливають на них. Відпрацьовано принципи і механізм створення та його функціонування урівноваження попиту і пропозиції на ринку оновлення технічних ресурсів.

In the article theoretical, methodological aspects formings of mechanism of essence of commodity-money relations are considered through the system having a drink and suggestions on technical resources and determinations of factors, which influence on them. Principles and mechanism of creation and his functioning of balancing of demand and supply are exhaust at the market of update of technical resources.

Ключові слова: *технічного забезпечення, диспаритет цін, матеріально-технічні ресурси, попит, пропозиція.*

Keywords: *technical providing, disparitet prices, meterial'no-technical resources, demand, suggestion.*

Постановка проблеми. Останніми роками на тлі різкого зниження рівня технічного забезпечення у сільськогосподарських підприємствах, погіршення їх купівельної спроможності, продовжує посилюватися нееквівалентність обміну сільськогосподарської і промислової продукції, що зумовлює подальше уповільнення оновлення основних засобів та зростання ступеня їх зносу і, як наслідок, зниження темпів науково-технічного прогресу в агропромисловому виробництві. Серед важелів і стимулів, за допомогою яких можна вирішити означені проблеми, провідне місце належить удосконаленню системи цін, як ключової складової економічного механізму товарообміну в ринкових умовах. Вона є визначальною також категорією ефективного регулювання здійснення державою технічної політики щодо процесу відтворення ресурсного потенціалу в аграрній сфері. Тому, як показує досвід розвинених країн, процес її удосконалення на рівні держави повинен відбуватися через системний підхід регулювання цінових відносин в народному господарстві, в тому числі в аграрній сфері. Останній має чітко узгоджуватися із загальною ситуацією в галузі і стимулювати збільшення виробництва конкурентоспроможної як на внутрішніх, так і світових ринках продукції шляхом поліпшення її якості. Відмежування держави щодо комплексного вирішення цієї проблеми і, як наслідок, наростання з року в рік диспаритетності міжгалузевих відносин у народному господарстві, продовжує існувати об'єктивна необхідність подальшого удосконалення ціноутворення адекватного ринковому середовищу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дослідження різних теоретично-методологічних та методичних аспектів їх вирішення великий внесок зробили такі відомі вчені, як Я.К.Білоусько, П.І.Гайдучкий, Д.Гладких, А.Гош, Ю.Я.Лузан, С.І.Мельник, О.В.Олійник, Б.Й.Пасхавер, П.Т.Саблук, В.П.Ситник, М.О.Шпичак та ін. Але ж через майже повністю відмежування держави щодо комплексного вирішення цієї проблеми і, як наслідок, наростання з року в рік диспаритетності міжгалузевих відносин у народному господарстві, продовжує існувати об'єктивна необхідність подальшого удосконалення ціноутворення адекватного ринковому середовищу.

Постановка завдання. Слід відмітити, що диспаритет цін – поняття як для вітчизняного, так і світового аграрного сектора не нове. Про диспаритет цін ідеться немало років, але поки що чіткий механізм пом'якшення його впливу відсутній. Ми погоджуємось з думкою учених, що індекси цін на ресурси і на сільгосппродукцію мають бути у якихось нормативних межах. Якщо ж цей розрив перевищує нормативну величину, скажімо, на 5%, то все, що вище цих 5%, держава зобов'язана компенсувати сільськогосподарському товаровиробнику [1, с. 14].

Проте внаслідок некомплексного на всіх ієрархічних рівнях підходу щодо міжгалузевого обміну, створення диспаритетності між цінами на сільськогосподарську і промислову продукцію політика їх формування на матеріально-технічні ресурси і техніко-технологічні послуги в агропромисловому комплексі залишається майже не вирішеною проблемою.

Виклад основного матеріалу. Серед важелів і стимулів, за допомогою яких можна вирішити означені проблеми, провідне місце належить удосконаленню системи цін, як ключової складової економічного механізму товарообміну в ринкових умовах. Вона є визначальною категорією ефективного регулювання здійснення державою технічної політики щодо процесу відтворення ресурсного потенціалу галузі.

Посилення диспаритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію значною мірою створюється через недосконалість ринкового механізму, що підтверджує таблиця 1.

Таблиця 1.

Динаміка цін на матеріально-технічні ресурси

Вид технічних засобів	Оптові ціни за одиницю (без ПДВ)			
	Рік			
	2000, тис. грн	2005, тис. грн	2010, тис. грн	Збільшення, разів, 2010 до 2000
Трактори Т-150 –05-09	101,6	214,1	375,0	3,7
ЮМЗ-6АКЛ	38,1	52,6	122,0	3,2
Зерновий комбайн ДОН-1500	170,3	459,0	847,0	5,0
Сівалка СЗ-3,6 А	9,5	4,0	52,2	5,5
Дизельне пальне	1,873	3,2	8,53	4,6
Бензин А-76	1,980	3,3	9,33	4,7
Аміачна селітра	0,420	0,750	1,560	3,7

Погіршення паритету цін на аграрну та промислову продукцію змушує сільськогосподарських товаровиробників до скорочення або повної відмови від виробництва хронічно збиткової продукції. Будь-яке підвищення цін на матеріально-технічні ресурси необхідно компенсувати ціновим механізмом. Для вирішення проблеми диспаритету цін доцільно передбачити на рівні держави регулювання мінімальних і максимальних цін на техніку залежно від зміни реального паритету на ринках техніки.

Сутність попиту і пропозиції, і на цій основі побудова товарно-грошових відносин в ринкових умовах як для аграрних, так і машинобудівних підприємств повинна формуватися як результат дії за схемою попит → пропозиція (рис. 1).

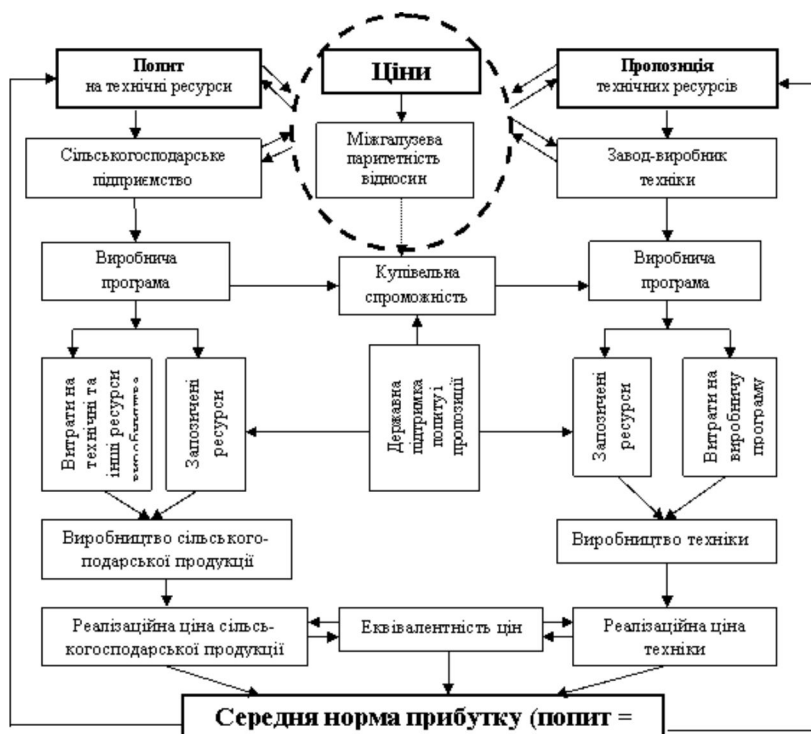

Рис. 1. Схема формування попиту і пропозиції на технічні ресурси

Це висуває вимогу еквівалентного їх співвідношення через вільний перелив капіталу в галузях економіки відповідно до середньої норми прибутку на авансований капітал.

У країнах з розвинутою економікою тенденції випереджаючого зростання цін на матеріально-технічні ресурси, що надходять сільському господарству, також мають місце. Проте висока ефективність виробництва і постійна підтримка держави допомагають галузі успішно справлятися з такою ситуацією.

Таким чином, під паритетністю міжгалузевих обмінів доцільно розуміти рівність умов для розширеного відтворення, яке знаходить свій вираз у відносній рівності через норму прибутку на рівновеликий капітал (витрати). В ринкових умовах доцільно на рівні держави прийняти в якості параметрів „рівновагового паритету” середні значення витрат для усіх галузей, які відповідатимуть моделі рівного прибутку на рівний капітал і рівної оплати праці в процесі виробництва. З цією метою прийнятому ще в 1990 році Законі України „Про ціни і ціноутворення” закладені основи формування уже ринкової цінової політики, якою передбачено перехід від колишньої жорсткої регламентації і державного контролю за ціноутворенням до вільного формування, виходячи з попиту і пропозиції [2]. Згідно цього закону механізм ціноутворення повинен був перейти на „принцип саморегулювання” в залежності від ринкового попиту і пропозиції та якісних параметрів виробленої продукції. У відповідності з означеним відбулися зміни ціни на сільськогосподарську продукцію і товари промислового походження. Але ж зміна останніх внаслідок їх повної лібералізації та неконтрольованості з боку держави набула випереджаючих темпів зростання в порівнянні з цінами на сільськогосподарську продукцію. Недостатне з боку держави регулювання між ними диспаритетності продовжує з року в рік обумовлювати суттєвий розрив цін на товари як сільськогосподарського, так і промислового походження.

Безумовно, що вищезначені процеси мають завжди бути в полі зору держави. Держава має постійно регулювати пропозицію через необхідні обсяги

виробництва конкурентоспроможної техніки, її споживчу вартість за межами ціни рівноваги, шляхом дотування або виробника техніки, або її споживача в залежності від впливу диспаритету на них і забезпечувати стабільний їх розвиток.

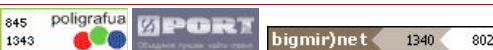
Удосконалення цінового механізму в аграрній галузі має тісно узгоджуватися із загальною реформою системи цін, яка має стимулювати техніко-технологічний процес, збільшення виробництва та здешевлення продукції, підвищення її якості.

Висновки. Аналіз вітчизняного і світового досвідів переконує, що ціноутворюючі механізми в аграрній галузі не в змозі забезпечувати еквівалентний обмін між товарами сільського господарства та промисловості. Тільки втручання держави в перерозподіл національного доходу через бюджетну систему дозволить утримувати аграрну галузь від банкрутства. Навіть в країнах з розвинутою економікою під контролем держави перебуває переважна частина цін на необхідні товари. Для здійснення ефективного державного регулювання, визначення його меж при формуванні цінової політики необхідно враховувати його головну базу – функцію рівноваги між попитом і пропозицією через індивідуальну і ринкову ціну виробника техніки і купівельну спроможність споживача.

Список використаних джерел:

1. Ревенко М. М. Трансформація відносин власності у сільському господарстві України / М. М. Ревенко. – К., 2003. – 200 с.
2. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 3 грудня 1990 р. № 507-XII.
3. Пугачов М. До питання паритету цін в агропромисловому комплексі / М. Пугачов // Новини агротехніки. – 2001.– №1.– С.16 – 30.
4. Корнійчук С. В. Ціновий механізм як основа економічних взаємовідносин сільськогосподарських підприємств із сферою переробки / С. В. Корнійчук // АгроІнКом. – 2005. – № 3 – 4. – С. 21 – 24.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"